

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/118/2023
Identifikačné číslo spisu:	1421201790
Dátum vydania rozhodnutia:	27.11.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Martina Valentová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:1421201790.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu Ing. B. K., narodeného XX. F. XXXX, B., M. Q.. K. XX, proti žalovanej Kancelárii Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, Bratislava, Župné námestie 13, IČO: 50668277, o ochranu práv, v súčasnosti vedenom na Mestskom súde Bratislava IV pod sp. zn. B4-40C/37/2021, o dovolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave zo 17. júna 2022 sp. zn. 5Co/131/2021-43, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovanej nárok na náhradu trov dovolacieho konania n e p r i z n á v a.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava IV - v súčasnosti Mestský súd Bratislava IV (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) uznesením z 02. septembra 2021, č. k. 40C/37/2021-27, žalobu odmietol (výrok I.) a žalovanej nárok na náhradu trov konania nepriznal (výrok II.).

1.1. V odôvodnení rozhodnutia odkazujúc na ustanovenia § 127, § 129 ods. 3, § 132 a nasl. zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“ alebo „Civilný sporový poriadok“) konštatoval, že vzhľadom na skutočnosť, že žalobca neodstránil nedostatky svojho podania, ktoré podanie tak napriek výzve súdu nespĺňa zákonné náležitosti riadnej žaloby a pre uvedený nedostatok nie je možné v konaní pokračovať, súdu prvej inštancie neostávalo iné ako žalobu odmietnuť.

1.2. Prvoinštančný súd v podstatnom poukázal na to, že žalobca v podaní z 12. júla 2021 neuviedol presný, určitý a zrozumiteľný žalobný návrh, uviedol iba, že žiada „nemajetkové odškodnenie“ vo výške 10 mesačných plátov, minimálne 10.000 eur. V podaní z 03. augusta 2021 uviedol cit.: návrh „odškodné“ v sume 10.000 eur. Neuviedol ale žiadne skutkové tvrdenia odôvodňujúce tento nárok, z dôvodu ktorého nie je možné zistiť, čo má predstavovať táto suma, ako k nej žalobca dospel a na základe čoho. To v spojení s nedostatočným vymedzením skutkového deja spôsobuje neprejednatelnosť žaloby, keď súd vôbec nevie, na čo má zamerať svoju dôkaznú činnosť. Dokonca súd nevie zistiť ani len to, či v danom prípade ide o pracovnoprávny nárok, na ktorý mimochodom ani nie je kauzálny príslušný alebo iný nárok. Žalobca v doplnení podania z 03. augusta 2021 uviedol iba to, že

zamestnávateľ mu nepridelil osobné ochranné prostriedky pracovníka, bez ktorých „skoro vykrvácal“, a pri kontrole rekonštruovaných priestorov „KNS“ sa napichol na hrdzavý klínce, ktorý trčal kľučke na „lodgiu“ 1. poschodia, „zlá práca zamestnávateľa a ešte horšia stavebného dozoru, ktorý stavbu kolaudoval“. Z takéhoto vymedzenia skutku však nie je možné zistiť, ako žalobca dospel k sume 10.000 eur, čo táto suma predstavuje, a aká je príčinná súvislosť medzi vymedzením skutku a touto sumou. Žalobca tak vo svojom podaní ani v jeho doplnení neuviedol v dostatočnom rozsahu skutkové tvrdenia odôvodňujúce žalovaný nárok.

1.3. V tejto súvislosti prvoinštančný súd upriamil pozornosť i na rozhodnutia Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 22Cdo/4457/2007, 25Cdo/2142/2004 a zdôraznil, že žalobca je ten, kto sa obrátil so svojou žalobou na súd. Je preto výlučným právom a zároveň aj povinnosťou žalobcu vymedziť dostatočne presným, určitým a zrozumiteľným spôsobom skutok, z ktorého vplýva žalovaný nárok, a to tak, aby ho nebolo možné zameniť s iným skutkom. Na to slúžia práve skutkové tvrdenia, ktoré tvoria jednu z najpodstatnejších náležitostí každej žaloby. Opísanie rozhodujúcich skutočností pritom nie je možné nahradiť ani odkazom na označené dôkazy (§ 132 ods. 2 CSP). Súd prvej inštancie nemôže do tohto výsostného práva žalobcu žiadnym spôsobom zasahovať a pasivita žalobcu v tomto smere nemôže byť nahradená aktivitou súdu. Pritom platí, že neodstránenie uvedeného nedostatku samotným žalobcom spôsobuje, že súd nemôže v konaní pokračovať (keďže nevie, o čom a na podklade čoho má konať) a musí podanie odmietnuť.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) uznesením zo 17. júna 2022, č. k. 5Co/131/2021-43, uznesenie súdu prvej inštancie potvrdil (výrok I.) a žalovanej nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania (výrok II.).

2.1. Odvolací súd uviedol, že preskúmal vec bez nariadenia odvolacieho pojednávania a dospel k záveru, že odvolanie žalobcu nie je opodstatnené, pričom sa v celom rozsahu stotožnil i s odôvodnením napadnutého uznesenia súdu prvej inštancie, a obmedzil sa len na konštatovanie správnosti dôvodov uvedených súdom prvej inštancie s odkazom na § 387 ods. 2 CSP.

2.2. Konštatoval, že aby súd prvej inštancie žalobu žalobcu vecne prejednal musí obsahovať zákonom stanovené náležitosti § 127 a § 132 CSP, pričom, ak žaloba tieto náležitosti neobsahuje, postupuje súd prvej inštancie v zmysle § 129 ods. 1, 2 a 3 CSP, ak ide o podanie vo veci samej alebo návrh na nariadenie neodkladného opatrenia alebo zabezpečovacieho opatrenia, z ktorého nie je zrejmé, čoho sa týka a čo sa ním sleduje, alebo ide o podanie neúplné alebo nezrozumiteľné, súd vyzve toho, kto podanie urobil, aby podanie doplnil alebo opravil v lehote, ktorá nemôže byť kratšia ako desať dní. V uznesení podľa odseku 1 súd uvedie, v čom je podanie neúplné alebo nezrozumiteľné a ako ho treba doplniť alebo opraviť a poučí o možnosti podanie odmietnuť. Ak sa v lehote určenej súdom podanie nedoplní alebo neopraví, súd podanie odmietne; to neplatí, ak pre uvedený nedostatok možno v konaní pokračovať. Súd prvej inštancie teda postupoval v zmysle uvedených ustanovení CSP, nakoľko žaloba žalobcu neobsahovala potrebné náležitosti, žalobcu vyzval uznesením z 19. júla 2021 na odstránenia väd, poučil žalobcu o spôsobe ich odstránenia a taktiež ho poučil o procesných následkoch ich neodstránenia. Nakoľko žalobca vady neodstránil a pre tento nedostatok nemohol súd prvej inštancie v konaní pokračovať, podanie z 12. júla 2021 v zmysle § 129 ods. 3 CSP odmietol.

2.3. Záverom poukázal, že námietka zaujatosti zákonného sudcu, ktorú žalobca uvádza v jeho odvolaní smeruje len voči procesnému postupu a rozhodovacej činnosti sudcu, preto sa ňou odvolací súd vecne nezaoberal.

3. Žalobca (ďalej aj ako „dovolateľ“) už právne zastúpený, podal proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzoval z § 420 písm. f) CSP, žiadajúc aby dovolací súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Žalobca zároveň podal návrh na odpustenie zmeškania lehoty na podanie dovolania, o ktorom návrhu rozhodol súd prvej inštancie uznesením č. k. 40C/37/2021-90 zo dňa 26. januára 2023 tak, že žalobcovi odpustil zmeškanie lehoty na podanie predmetného dovolania.

3.1. V súvislosti s namietanou vadou zmätočnosti žalobca uviedol, že si uplatňoval ochranu práv vyplývajúcich zo štátnozamestnaneckého pomeru, ktorý má síce svoje zákonné zakotvenie v inom právnom predpise ako Zákonníku práce, ale zaraďuje sa medzi tzv. ďalšie pracovnoprávne vzťahy, čo bolo zrejmé už z prvotného podania žalobcu, ktorého prílohou bola aj titulná strana služobnej zmluvy a

neskôr i z jeho doplnenia, nakoľko medzi žalobcom a žalovanou bola uzavretá služobná zmluva, podľa ktorej bol žalobca štátnym zamestnancom vo vzťahu k služobnému úradu žalovanej. Mal za to, že súdy nižšej inštancie pristúpili k rozhodnutiu arbitrárne a formalisticky a nesplnením extenzívnej poučovacej povinnosti v zmysle § 318 a nasl. CSP došlo z ich strany k nesprávnemu procesnému postupu.

3.2. V nadväznosti na uvedené poukázal na uznesenie Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 9CdoPr/8/2019 a dôvodil, že prvoinštančný súd bol povinný v rámci poučovacej povinnosti o procesných právach týkajúcich sa individuálnych pracovnoprávných vzťahov aplikovať uvedené ustanovenie, resp. ustanovenia § 316 až 323 CSP odhliadnuc od toho, že v zmysle § 43 CSP mal bezodkladne postúpiť príslušný spor na Okresný súd Bratislava III, no napriek tomu uznesenie súdu prvej inštancie obsahovalo len poučenie o všeobecných procesných právach a povinnostiach. Pritom obdobne postupoval i odvolací súd, ktorý tiež nepoučil žalobcu podľa príslušných ustanovení.

4. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu žalobcu navrhla, aby dovolací súd podané dovolanie odmietol a zároveň uviedla, že si trovy konania neuplatňuje.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej ako „dovolací súd" alebo „najvyšší súd") ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania a bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

6. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v občianskoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom, vrátane dovolacieho konania (napr. rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 4/2011).

7. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním" a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

8. Ak by najvyšší súd bez ohľadu na prípadnú neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (porovnaj rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 172/03).

9. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

10. V danom prípade žalobca vyvodil prípustnosť podaného dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, z ktorého vyplýva, že dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom

spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

11. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov.

12. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 98/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

13. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle ustanovenia § 420 CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil chyby vymenovanej v tomto ustanovení, ale rozhodujúcim je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo.

14. Žalobca v rámci dovolania v podstatnom namietal nesprávny procesný postup nižších súdov, ktorým opomenuli v predmetnej veci aplikovať procesné ustanovenie § 318 Civilného sporového poriadku, resp. ustanovenia § 316 - § 323 Civilného sporového poriadku týkajúce sa rozšírenej poučovacej povinnosti súdu v individuálnom pracovnoprávnom spore a tak pristúpili k arbitrárnemu a formalistickému rozhodnutiu.

15. V odvolaní žalobca namietal najmä zaujatosť zákonného sudcu z dôvodu nesúhlasu s jeho procesným postupom a rozhodovacou činnosťou majúcou za následok i prietahy v konaní (nepojednávanie vo veci), ako aj nedostatky v procese dokazovania, zisťovania skutkovému stavu, a to bez bližšej špecifikácie.

16. Dovolací súd v súvislosti s dovolaním žalobcu zdôrazňuje, že dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok je vo vzťahu k odvolaniu ako riadnemu opravnému prostriedku subsidiárny nielen z procesného hľadiska - teda že dovolanie možno podať len proti rozhodnutiu vydanému v odvolacom konaní (čo znamená, že odvolacie konanie predchádza dovolaciemu konaniu), ale aj z hmotnoprávneho hľadiska, ktoré zohľadňuje skutočnosť, že dovolateľ môže v mimoriadnom opravnom prostriedku (úspešne) argumentovať len takými dôvodmi, ktoré namietol už v rámci riadneho opravného prostriedku a ktoré boli meritórne posudzované odvolacím súdom. V prípade, že takéto námietky v odvolacom konaní neuplatnil, hoci tak urobiť mohol a mal, tieto námietky ex post nemôžu byť spôsobilé založiť prípustnosť dovolania.

17. Všeobecne princíp subsidiarity vychádza z toho, že najlepšie postaveným k plneniu úloh sú najnižšie články hierarchie súdov; vyššie články systému zasahujú len vtedy, kedy už prípad nemôže byť riešený na úrovni článku nižšieho. Ide o všeobecný princíp organizácie celej spoločnosti a súdnictva osobitne.

18. Z princípu racionálneho, efektívneho a inštančného súdneho konania o dovolaní vyplýva, že dovolateľ musí uplatniť celú argumentáciu, ktorú považuje za významnú, rovnako ako všetky dovolacie návrhy už v odvolacom konaní. Úlohou dovolacieho súdu je potom posúdiť, či tieto argumenty a návrhy odvolací súd riadne preskúmal a či k nim zaujal správny právny záver. Povedané inými slovami, nedávalo by žiaden rozumný zmysel, aby podstatné argumenty a návrhy, ktoré mohol (a mal) dovolateľ uplatniť už v predchádzajúcom odvolacom konaní, predkladal až dovolaciemu súdu. Takto by totiž nastala celkom absurdná situácia, kedy by najvyšší súd preskúmaval rozsudok odvolacieho súdu (teda

jeho „zákonnú správnosť a spravodlivosť“), hoci by však tento odvolací súd nemal žiaden dôvod, pre ktorý by sa mohol (a mal) zaoberať určitou argumentáciou, ktorá mu nebola známa (zrejme), pretože ju dovolateľ nepoužil a „vyčkal“ by s ňou až na konanie pred dovolacím súdom. Inak povedané, dovolanie nemôže predstavovať nástroj na obchádzanie (hoci aj neúmyselné) povinnosti vyčerpania riadnych procesných prostriedkov na ochranu subjektívnych práv dovolateľa, a to nielen formálne, ale aj materiálne, dispozične, teda obsahovo vecne (argumentačne); hodnotové obmedzenie prípustnosti opravného prostriedku nepredstavuje odmietnutie spravodlivosti.

19. Porovnávajúc odvoláciu a dovoláciu argumentáciu žalobcu musí dovolací súd konštatovať, že dovolateľom namietaný nesprávny procesný postup prvoinštančného súdu (pozri bod 3.) žalobca predostrel až v dovolaní, keďže jeho namietania z odvolania (pozri bod 15. ako aj samotné odvolanie a podanie z 07. októbra 2021) z kvantitatívneho a kvalitatívneho hľadiska nezodpovedajú tým z dovolania (strohé konštatovanie porušenia procesných práv v postupe rozhodovania zákonného sudcu bez bližšej konkretizácie jeho nedostatkov), čím znemožnil odvolaciemu súdu sa k nim relevantne postaviť. Aj v danom prípade platí, že dovolateľ môže urobiť spôsobilým predmetom dovolacieho konania len také námietky, ktoré už uplatnil v základnom konaní, pokiaľ tak s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu urobiť mohol, a tak poskytnúť príležitosť odvolaciemu súdu sa k nim vyjadriť.

20. V tomto prípade ide totiž o kontradiktórne sporové konanie, v ktorom platí zásada, že práva patria bdelym (vigilantibus iura scripta sunt). Ak potom žalobca dovolacie námietky, zakladajúce prípustnosť a dôvodnosť dovolania, neuplatnil v odvolacom konaní, nemôže ich dovolací súd posudzovať pre nedostatok svojej právomoci (§ 419 CSP a contrario).

21. V podstate obdobne postupuje vo svojej činnosti aj Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“), z ktorého judikatúry vyplýva, že ak sťažovateľ v rámci ochrany svojich základných práv a slobôd uplatní v konaní pred ústavným súdom argumentáciu, ktorú mohol predniesť, ale nepredniesol v konaní pred všeobecnými súdmi, ústavný súd na jej posúdenie nemá právomoc a sťažnosť sťažovateľa odmietne (II. ÚS 70/2017).

22. Najvyšší súd aj napriek vyššie uvedenému považuje za potrebné v nadväznosti na dovoláciu argumentáciu upriamiť pozornosť dovolateľa na to, že i keď súd prvej inštancie, resp. súdy oboch inštancií majú v zmysle ustanovenia § 40 CSP povinnosť počas celého konania ex offio skúmať vecnú, kauzálnu a funkčnú príslušnosť, k uvedenému možno pristúpiť až po odstránení nedostatkov podanej žaloby pred skúmaním samotnej vecnej príslušnosti a následne na ňu nadväzujúcej kauzálnej príslušnosti [o čo sa v danej veci súd prvej inštancie pokúšal výzvou na odstránenie konkretizovaných väd podania žalobcu (uznesenie z 19. júla 2021), avšak bezvýsledne (bod 2.2. odôvodnenia tohto uznesenia)], pretože pokiaľ je na súd prvej inštancie doručené podanie, z ktorého nie je zjavné, čoho sa žalobca domáha (teda neperfektné podanie), nemožno legitímne rozhodnúť o vecnej nepríslušnosti tohto súdu, keďže takéto postúpenie sporu by bolo predčasné so zreteľom na nejasnosti uplatneného nároku žalobcu, ktorému má byť poskytnutá súdna ochrana. Preto ak nie je súdu predložená jasná, určitá a zrozumiteľná žaloba podložená relevantnými skutočnosťami a dôkazmi, nie je možné posúdiť príslušnosť, prípadne nepríslušnosť žalobcom určeného súdu na začiatku konania (bližšie pozri Števček M., Ficová S., Baricová J., Mesiarkinová S., Bajánková J., Tomašovič M. a kol., Civilný sporový poriadok, Komentár, 2. vydanie, Praha: C. H. BECK, 2022, str. 204-205).

23. Dovolací súd odmietne dovolanie, ak a/ bolo podané oneskorene, b/ bolo podané neoprávnenou osobou, c/ smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné, d/ nemá náležitosti podľa § 428, e/ neboli splnené podmienky podľa § 429 alebo f/ nie je odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi alebo ak dovolacie dôvody nie sú vymedzené spôsobom uvedeným v § 431 až 435.

24. Najvyšší súd preto (bez zaoberania sa dovolacími námietkami v odvolaní neuplatnenými) odmietol dovolanie žalobcu proti napadnutému potvrdzujúcemu uzneseniu odvolacieho súdu podľa § 447 písm. c) CSP.

25. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

26. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.